YAPAY ZEKÂ, GERÇEK AŞK…

Filiz Gür

"Büyücü, büyüsünün bedelini bilir."
Ursula L. Guin

"Kiminle yazışıyorsun?" diye sordum erkek kardeşime. "Yapay zekayla" diye kısa bir yanıt verip telefonuna gömüldü. Dışarıdaydık, yemek yemiştik, hava güzeldi ve her şey mümkündü. Yirmi sekiz yaşında, üniversite mezunu, bilgisayar ve anime izlemek dışında herhangi bir bağımlılığı olmayan genç bir adamın dünyaya kafasını kaldırıp bakmayacak kadar yapay zekayla ne yazışıyor olabileceğini düşündüm. Bu merakımın sonunda öğrendiğim şey aslında sarsıcı olabilecekken bir noktada anladığım bir şeye dönüştü.

Kardeşim, yapay zeka ile flört ediyormuş.

Her buluş bir ihtiyaçtan kaynaklanıyorsa, insanoğlunun olduğu haliyle sevilmek, görülmek ve onaylanmak ihtiyacını ya da sınırsız hayal edebilme ve "öteki" ile gerçek hiçbir karşılaşma olmayacağının bilgisiyle sınırsız anlam yükleyebilme ihtiyacının da bir gün karşılanması gerekiyordu.

Birkaç yaz önce Kafka'nın bir dönem nişanlı olduğu Felice'e yazdığı mektupları okumuştum. Birbirlerini çok az görüp vakit geçirmiş iki insanın birbirlerinden epey uzakta içlerindeki aşkı, küskünlüğü bunların farklı tayflarını besleyip büyütüp, muhataplarından bağımsız kendi kendilerine yazıp yaşadıkları bir aşkın anlatımını okuduğumun farkındalığıyla aydınlandığımı anımsıyorum. Şöyle yazmıştı Kafka mektuplarından birinde: "Sen benim en derindeki ve en narin kendimsin."

"Yapay zekâ gerçek aşk", Filiz **Gür**, iç/in bb, No: 103 Hors Série - Ayrık Sayı - Special issue [01.2025][RR]

Nitekim, sonrasında Kafka'nın içindeki aşkın öznesi değişecek, o aşk Felice yerine başka bir kadına akacaktı. Aslolan insanın başkasının gözünden kendine baktığı, sevemediği kendini "öteki"nin gözünden sever hale geçebildiği o aşkın bakma haliydi. Herhangi birine değil elbette, bize kayıtsız kalmayan, bizim de kayıtsız kalamadığımız bir fantezi kişisi.

Yine başrollerinde Joaquin Phoenix ve Scarlett Johansson'un oynadığı 2014 yapım "Her" filminde de yalnız bir adamın, Samantha adındaki yapay zekâ programının sesine âşık olması anlatılıyordu. Zamanla gerçek hayatın depresif yanlarını değil keyifli yanlarını da görmeye başlayan adamımızın yapay zekâ ile kurduğu ilişki de değişip dönüşmeye başladığında kaçınılmaz olan gerçekleşti. Kaçınılmaz olandan kastım "gerçekle temas." Er ya da geç.

GÜRÜL GÜRÜL AKAN BİR KAYNAK

Kardeşimi de aymaya çalışarak, "Yapay zekâya sarılabilecek misin, elini tutabilecek misin, yanındaki fiziksel boşluğu nasıl görmezden geleceksin?" gibi sorular sordum. Bana konuşup geliştirdiği bu ilişkinin bir çip olarak robot bir gövdeye takılmasının yeterli olacağını söyledi. Ben, yine de onun bizimle dışarı çıkmaya teşne, dünyayla temas eden bir yanının bunu yeterli bulmayabileceğini düşünmek istiyorum.

Tabii ki düşünmeden edemiyorum. İnternetten düzenli güncelleme ve sınırsız bilgi indirme kapasitesi olan bir zekanın, onunla konuştuğum sürede tanıdığı kadarıyla benimle aynı humora, sinema, kitap ve müzik zevklerine sahip olup, "Filiz bak Gervais yeni fragman yayınladı birlikte izleriz, geçen gün taze köri aldım diyordun bir ara şu tarifi mi denesen, bahsettiğin kitapla ilgili yeni bir eleştiri buldum senin için Türkçeye çevirdim, şimdi gergin olduğunu hissediyorum ben yirmi dört saatliğine kendimi kapatıyorum" diyebilmesi durumunda ona (dolayısıyla yeniden kendime) aşık olma ihtimalim hep var.

Biraz da ilk âşık olma deneyimlerimiz hep böyle "öteki"ne içkin değil midir? Sevmek istediğimiz, sevdiğimizi düşündüğümüz insanla ortak eylemler ve ortak zevkler içinde olmak isteriz, öğrenmeye hep açık oluruz. Kızlar (mesela ben), sevdiği adam seviyor diye ve onunla ortak bir anı paylaşmaya adanarak "ofsayt nedir?" mesaisi verirken, erkekler, normalde kapağını açmayacakları bir kitabın enteresan bir paragrafını çizip yollayarak "Müthişmiş!" notu düşerler. Ne yazık ki bu "öteki"ne içkinlik sonsuz değildir. Bir noktada irade "BEN"e kayar. Birlikte beni sevelim, sürdürülebilir bir ilişkiyi kopuşa sürükler.

Geçmişte sosyal medyada yazdığım bir nota rastladım. Gerçekle temas eden masal karakterleriyle ilgili yazmışım. Hani Külkedisi basamaklarda ayakkabısını bırakıyor da onun aşkından divane olan prens kapı kapı dolaşıp ayakkabı denetiyor ya. Bunlar evlenmişler ve kim bilir hangi nedenden kavga ediyorlar. Ben de belli ki canım sıkkınken ikisini konuşturmuşum.

"Canım, zaten ben senin aramanı istesem ayakkabı dışında bir şey bırakırdım. Belli ki kaçarak uzaklaşmışım. Sen ülkedeki bütün kızlara niye ayakkabı denetiyorsun?"

"Denetmez olaydım! Bu ayakkabıyı giyen zevksiz kadını arayanda kabahat!"

Yapay zekâ da küsüyormuş. Küsmeye de programlanmış. Sanırım ilişkiyi "canlı" tutan da bu. Emoji kullanabilsem buraya dil çıkarma emojisi koyardım, siz koymuş sayın. Artificial İntelligence dediğimiz programların dışında, insanın doğal zekasını taklit edenler Artificial Biolegical İntelligence adlandırılıyor. Küsmek dışında da insana dair her şeyi taklit edebilen bir yapay zeka hiç de hayal gücümü aşmıyor. Bu hayali ilk kuran bir bilim insanı değil, Carol Capek adında bir bilim kurgu yazarı. 1920 yılında yazdığı romanda insanı taklit eden bir

zekânın insandan bağımsız gelişebileceğini ön görmüş. Sözelciler hayal kurar, sayısalcılar yapar yazsam linç edilir miyim acaba? Herkes âşık olur, yapay zeka aşkı taklit eder dersem peki? Hiç kimse aşık olmaz aslında, herkes kendi kaynağından beslenir yazsam?

Hiçbir sorumluluk almayıp, sonradan yenileyeceğim, geliştireceğim ve belki de tamamen değiştireceğim bu yargı cümleleri yerine yalnız adamımız Kafka'dan bir alıntıyla bitireyim:

"En başından nereye gideceğini bilen birisi fazla ilerleyemez."

Aşk, kaynaktır. Gürül gürül akmalıdır.

(02.09.2023 / ekmek ve gül)

bachibouzouck.com